

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

İMALAT SANAYİNDE KAPASİTE KULLANIM DURUM RAPORU

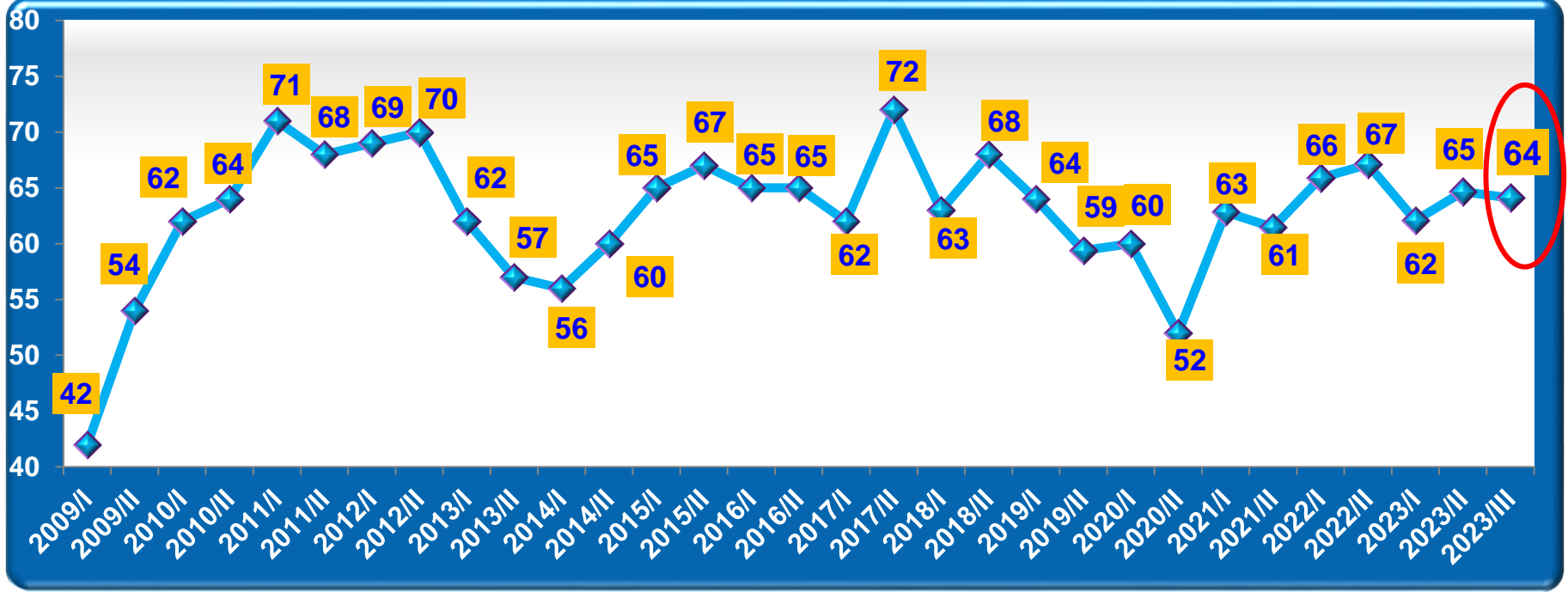
KASIM 2023

AÇIKLAMA

- Ege Bölgesi Sanayi Odası olarak; 1980 yılından bu yana **«İmalat Sanayiinde Kapasite Kullanım Durumu»** çalışmasını yürütüyoruz.
- Merkez Bankası tarafından açıklanan aylık **Kapasite Kullanım Oranı** çalışmamızın da ana sorusunu oluşturmaktadır.
- Geçmişte kitap olarak basılan çalışmayı, 2018 yılından itibaren de kapsamlı bir rapor olarak kamuoyuna sunmak istedik.
- Çalışma; mevcut çeyrekte **gerçekleşen durum** ve sonraki çeyrekte **beklentilere** ilişkin önemli fikirler vermektedir
- **76** üyemiz, **2023 yılı III. çeyrek** için hazırlanan anket çalışmasına katılmıştır.
- Çalışma, **3 ayda bir** kısa bir anket ile üyelere sorulan sorulardan derlenmektedir.

EBSO KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

Kapasite Kullanım Oranı, kullanılan üretim kapasitesinin yüzdesidir.

Kapasite Kullanımı, ekonomideki genel büyüme ve talebi yansıtmaktadır.

Değişimler; firmaların maliyet, karlılık ve nakit akışlarında değişimlere yol açtığı için yakından takip edilir.

EBSO üyelerine 3 ayda bir sorulan kapasite kullanım oranı bir önceki çeyreğe göre artarak; **2023 yılı III. çeyrekte %64,1** olarak gerçekleşmiştir. **2023 yılının üçüncü çeyreği** için ankete cevap veren firmaların **%18**'i tam kapasite ile **%82**'si atıl kapasite ile çalıştığını belirtmiştir.

EBSO SEKTÖREL KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

YATIRIM %72,0

- ELEKTRİK-ELEKTRONİK SANAYİ %77,6
- MAKİNA SANAYİ %75,1
- TAŞIT VE OTOMOTİV YAN SANAYİ %73,0
- MADEN, TOPRAK, MERMER ve CAM SANAYİ %40,0

ARA %56,9

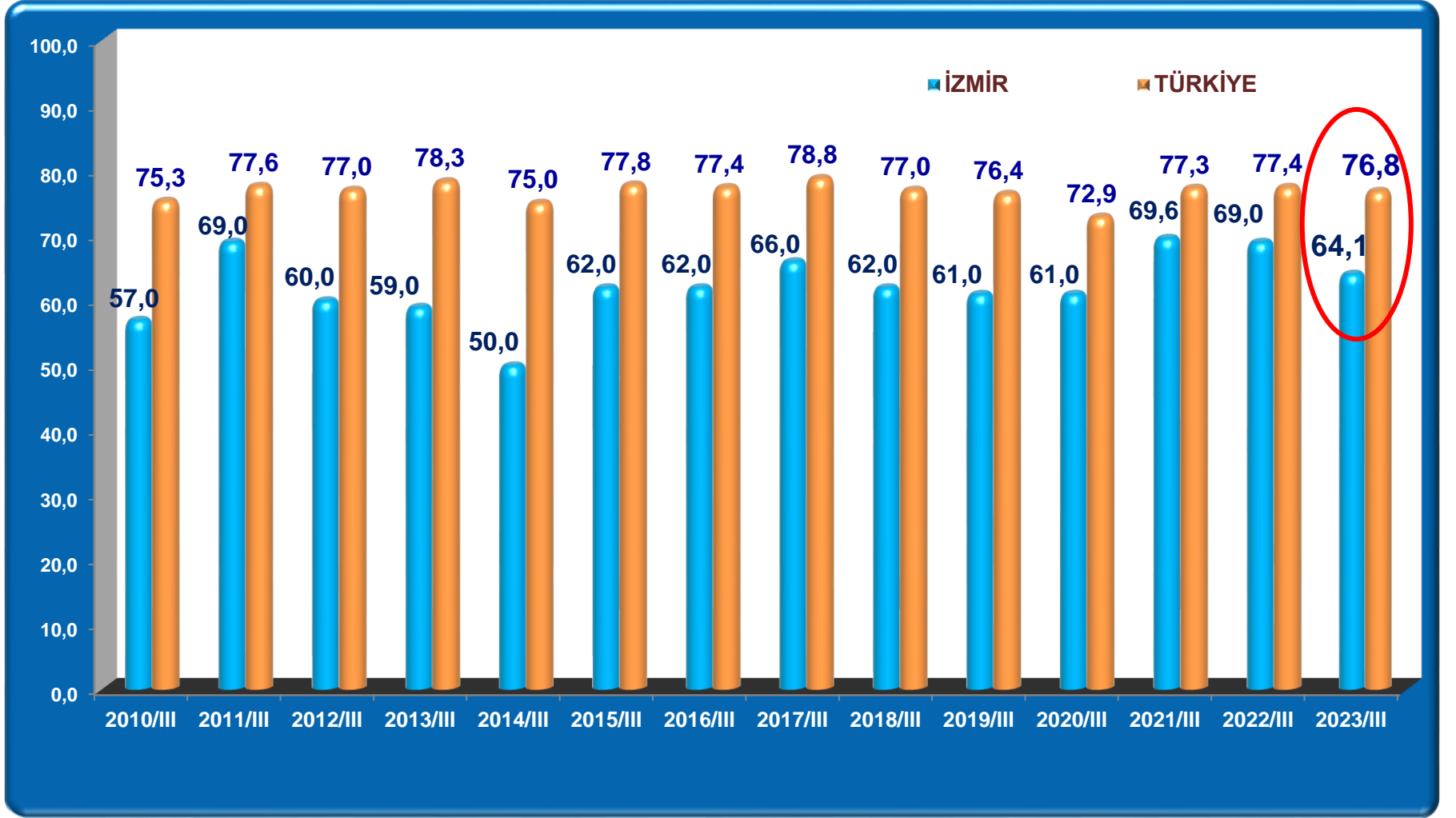
- AĞAÇ VE MOBİLYA SANAYİ %100,0
- ÇEŞİTLİ İMALAT SANAYİ %77,0
- KİMYA VE KİMYASAL ÜRÜNLER SANAYİ %57,9
- DEMİR-ÇELİK, METAL VE DÖKÜM SANAYİ %53,3
- İNŞAAT SANAYİ %44,1

TÜKETİM %73,4

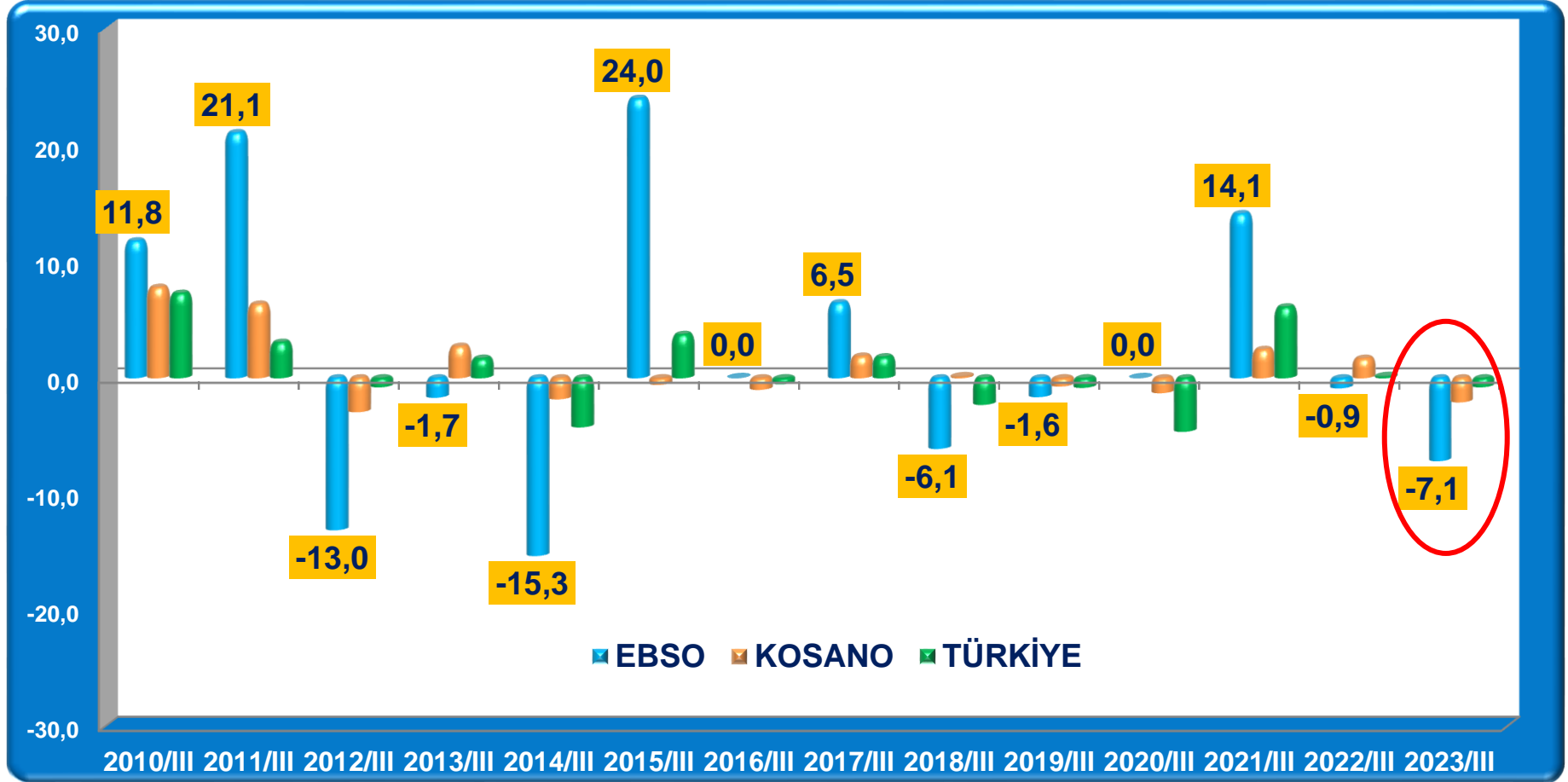
- GIDA SANAYİ %77,4
- TEKSTİL VE DERİ ÜRÜNLERİ SANAYİ %67,0

YILLAR İTİBARI İLE III. ÇEYREK KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

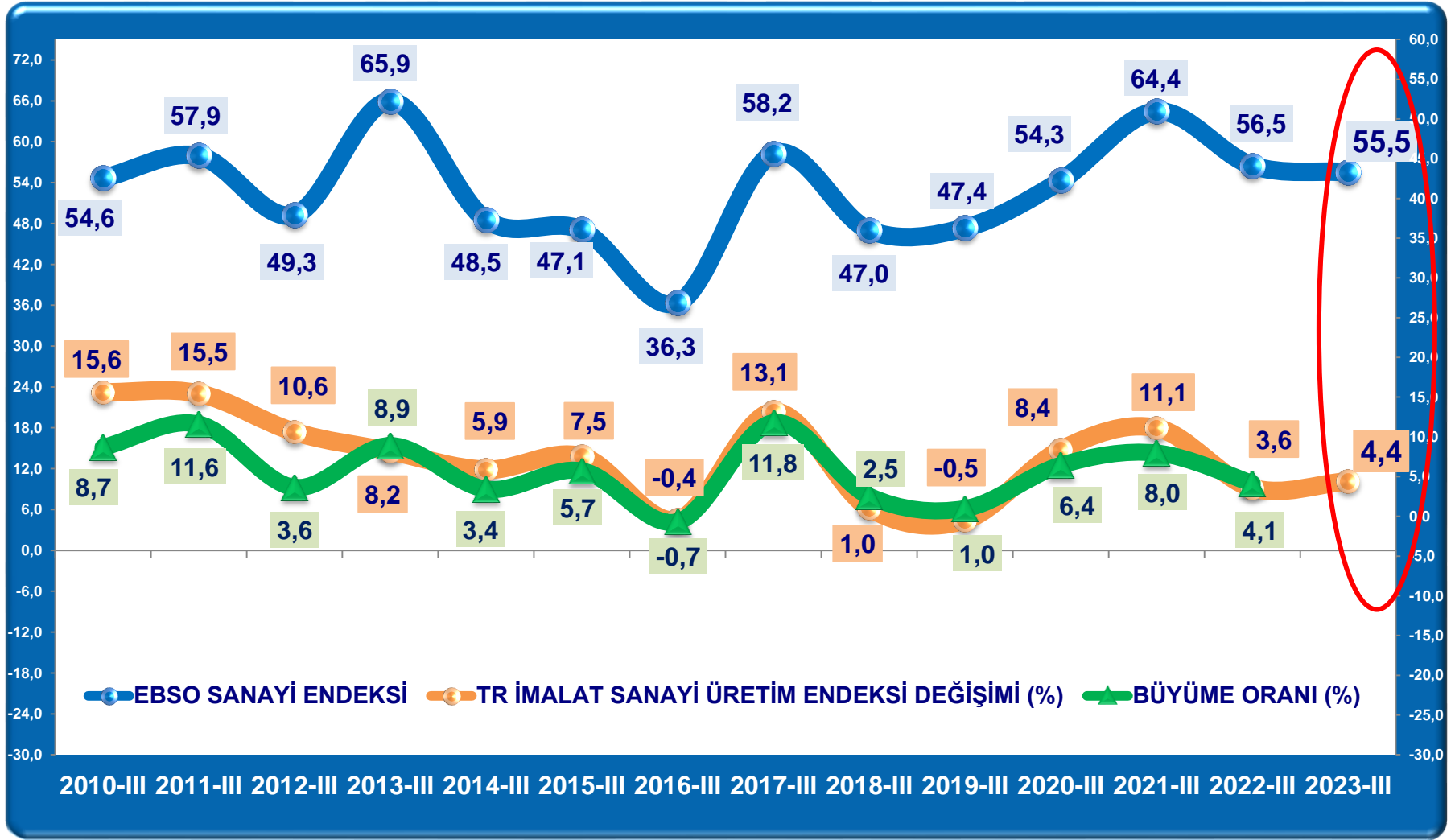
Son 10 yılın kapasite kullanım oranı ortalaması; EBSO üyelerinde %62, Türkiye genelinde %76'dır.

YILLAR İTİBARI İLE III. ÇEYREK KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

2023 yılı III. çeyrek kapasite kullanım oranı, 2022 yılı III. çeyrek ile kıyaslandığında **7,1** puanlık bir azalış yaşandığı görülmektedir.

EBSO SANAYİ ENDEKSİ&İMALAT SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ&BÜYÜME ORANI İLİŞKİSİ

Üçüncü çeyrekler itibariyle, **EBSO Sanayi Endeksi** ile Türkiye geneli **İmalat Sanayi Üretim Endeksi** ve **Büyüme Oranları** paralel bir ivme sergilemektedir.

KARŞILAŞTIRMALI KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

2023

%76,8

TÜRKİYE

YILI

%71,0

KOSANO

III.

%64,1

EBSO

ÇEYREK

EBSO üyelerinin kapasite kullanım oranının daha düşük görünmesi, teknik olarak işletmelerin geleceği düşünerek gereğinden büyük kurulması ile ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte; gerek Türkiye geneli, gerekse Kocaeli ile kapasite kullanım eğilimlerinin benzeşmesi ölçümün sağlıklı olduğunu da ortaya koymakta olup, **bir önceki çeyreğe göre Türkiye genelinde 0,8 puan, EBSO'da 7,1 puan ve Kocaeli'de 2,1 puan azalış olduğu gözlenmiştir.**

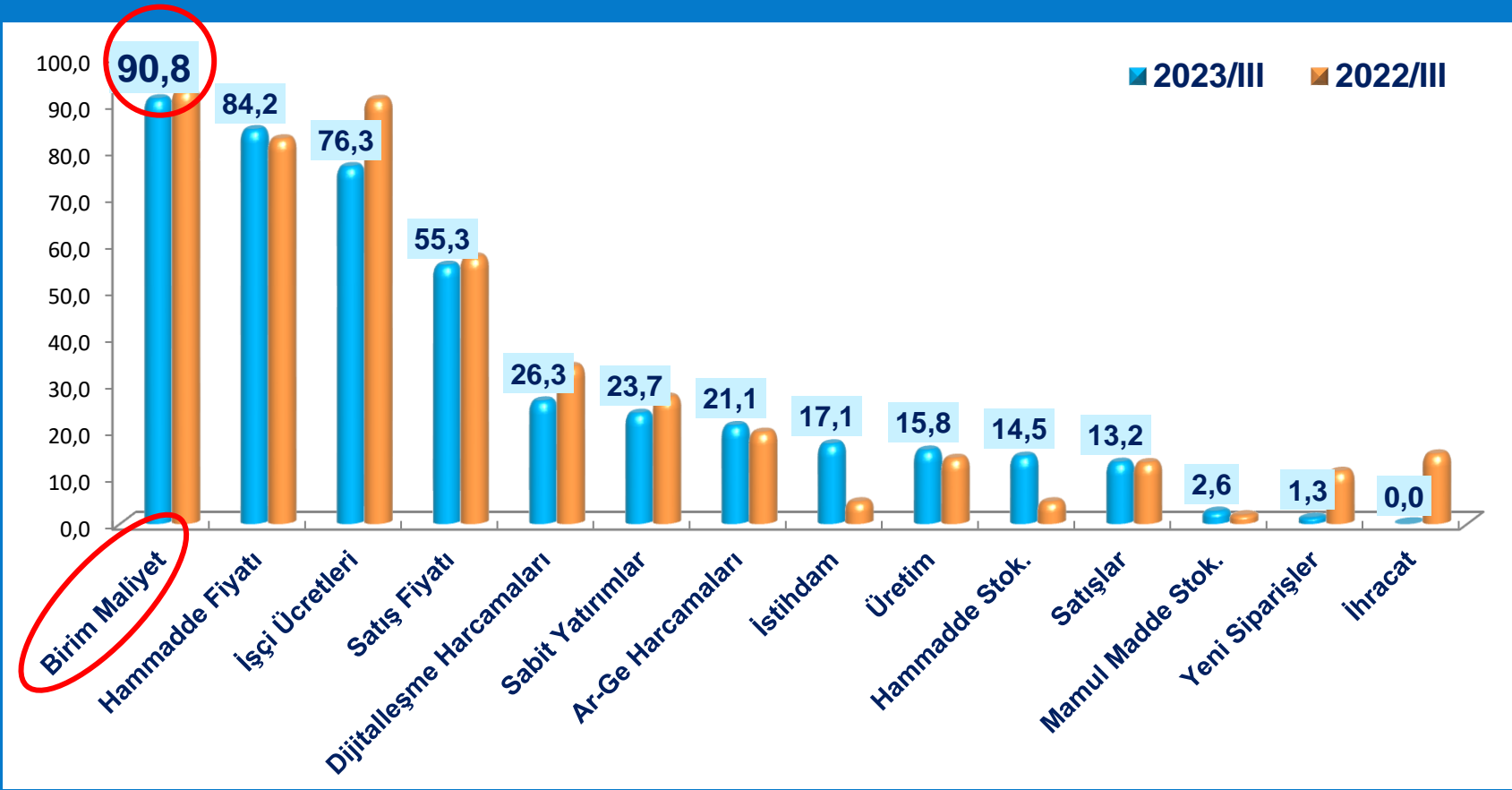

2023 YILI III. ÇEYREK AÇIKLANAN VERİLER

EKONOMİK GÖSTERGELER - TÜRKİYE	2023/II	2023/III	DEĞİŞİM (%)
TÜFE (%)	40,5	56,1	38,6
Euro	22,5	29,2	29,8
Dolar	20,7	26,8	29,6
Karşılıksız İşlemi Yapılan Çekler (Adet)	32.386	41.349	27,7
Yİ ÜFE (%)	44,4	47,1	6,1
Karşılıksız İşlemi Yapıldıktan Sonra Ödenen Çekler (Adet)	6.630	7.027	6,0
Kapasite Kullanım Oranı (%)	76,1	76,8	1,0
Tüketici Güven Endeksi	87,9	73,2	-16,7
Ekonomik Güven Endeksi	102,4	96,3	-6,0
PMI	51,5	49,5	-3,9
Reel Kesim Güven Endeksi	108,2	105,4	-2,6

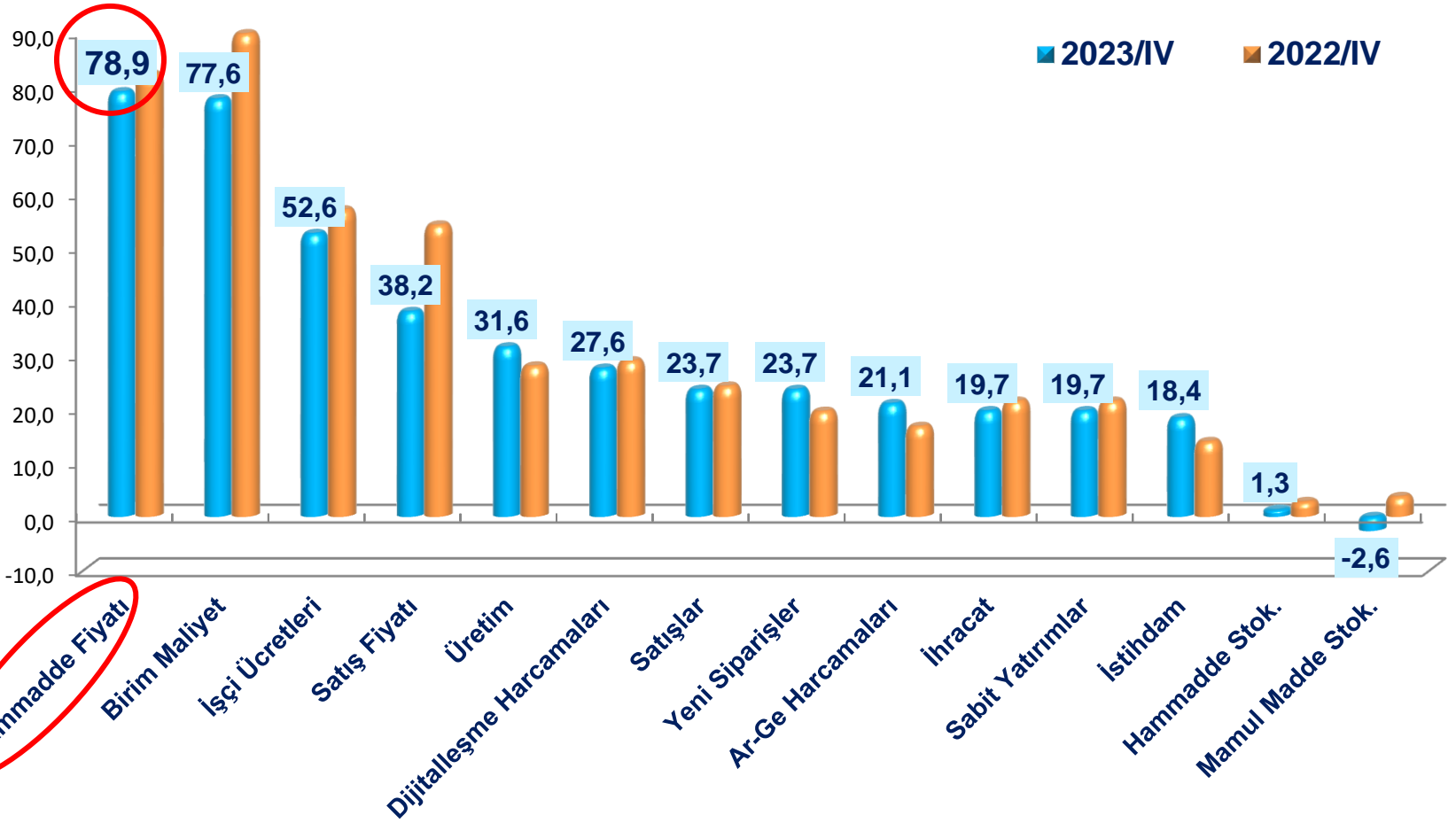
2023 yılı III. çeyrek verileri, bir önceki çeyrek ile kıyaslandığında; Tüketici güven endeksi, ekonomik güven endeksi, reel kesim güven endeksi ve PMI verilerinde azalış gözlenmiştir.

2023 YILI III. ÇEYREKTE NET GERÇEKLEŞME

Net gerçekleşme; ilgili başlıklarda gerçekleşen artış ve azalışın farkından elde edilir. Üyelerin **%90,8**'i **2023 yılı üçüncü çeyreğinde** ilk sırada, **birim maliyetin** arttığını ifade etmiştir. Onu, hammadde fiyatları ve işçi ücretleri izlemiştir.

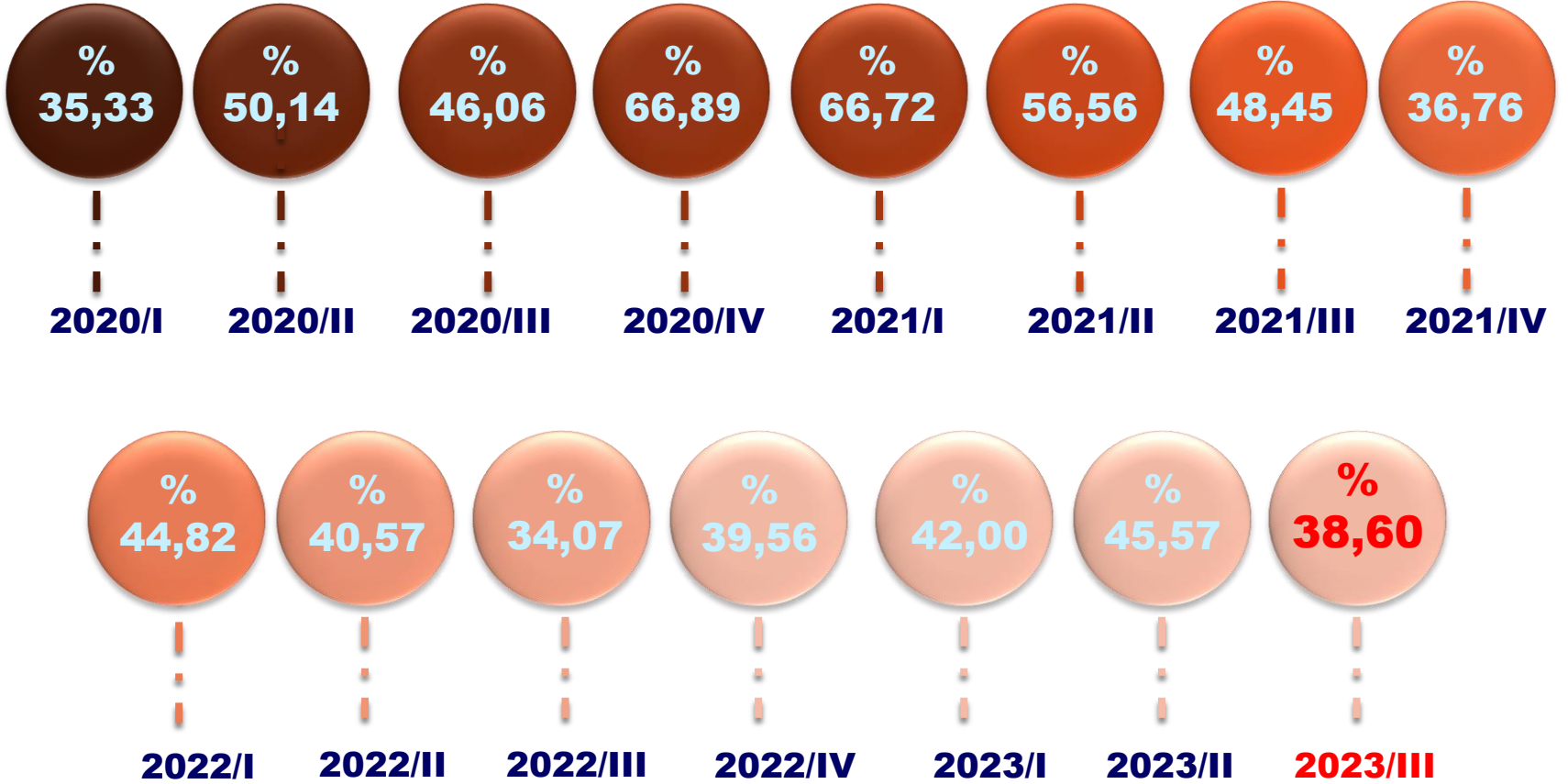
2023 YILI IV. ÇEYREK İÇİN NET BEKLENTİLER

Üyelerin **%78,9**'u **2023 yılının dördüncü çeyreğinde hammadde fiyatlarının** ilk sırada artacağını, birim maliyet ve işçi ücretlerinin bunu izleyeceğini belirtmiştir.

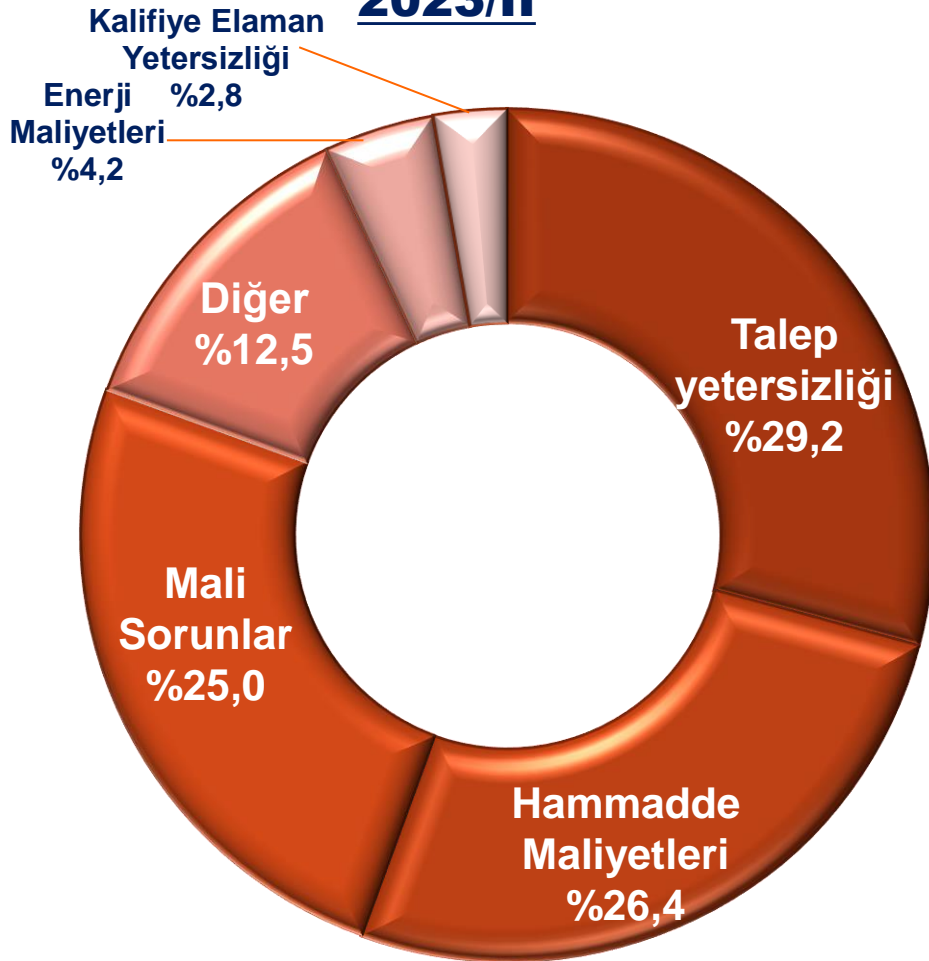
FASON ÜRETİM PAYI (%)

2023 yılı üçüncü çeyrekte fason üretim oranı **%38,60** olarak gerçekleşmiştir.

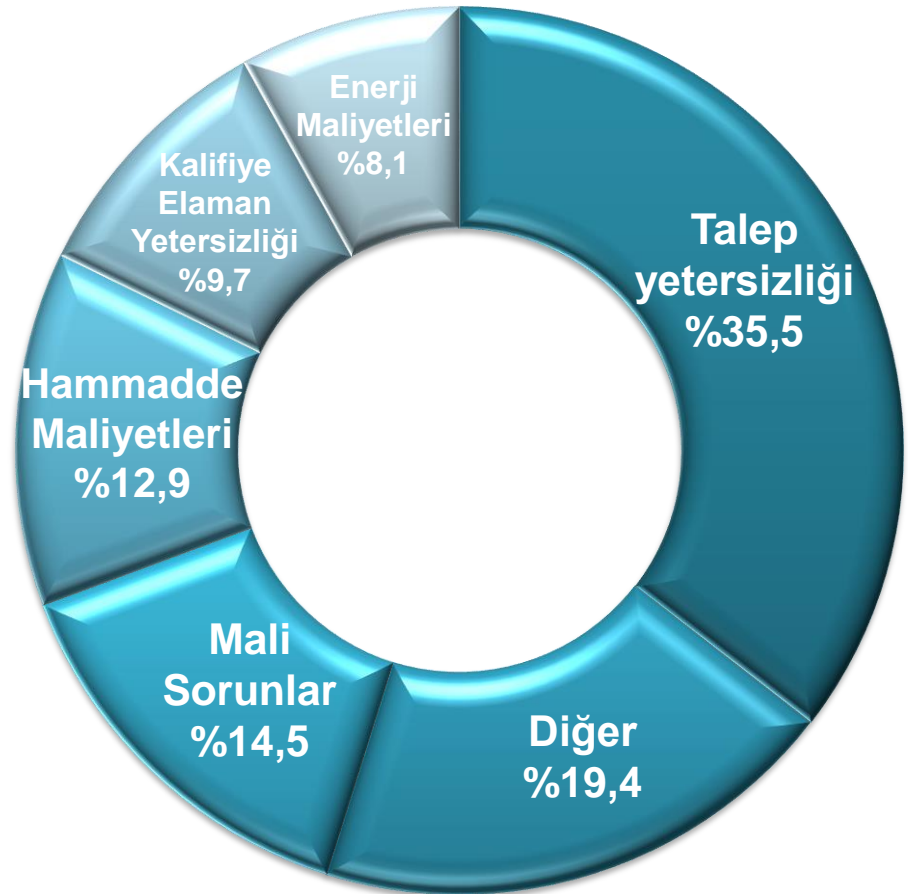

ATIL KAPASİTE İLE ÇALIŞMA NEDENLERİ

2023/II

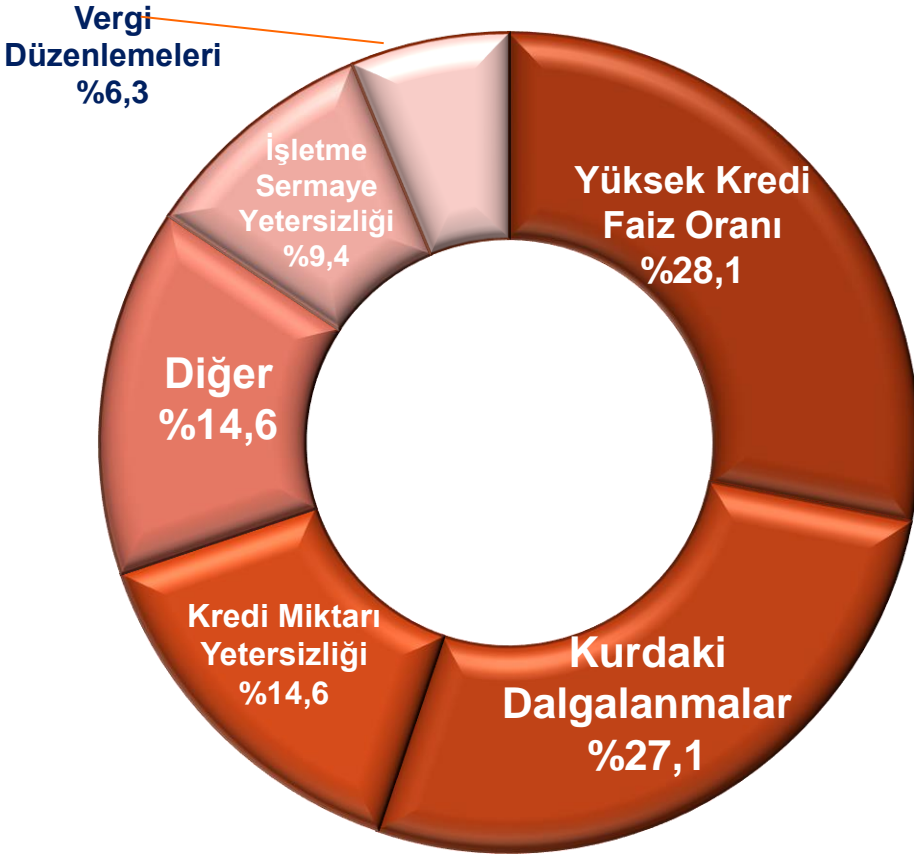
2023/III

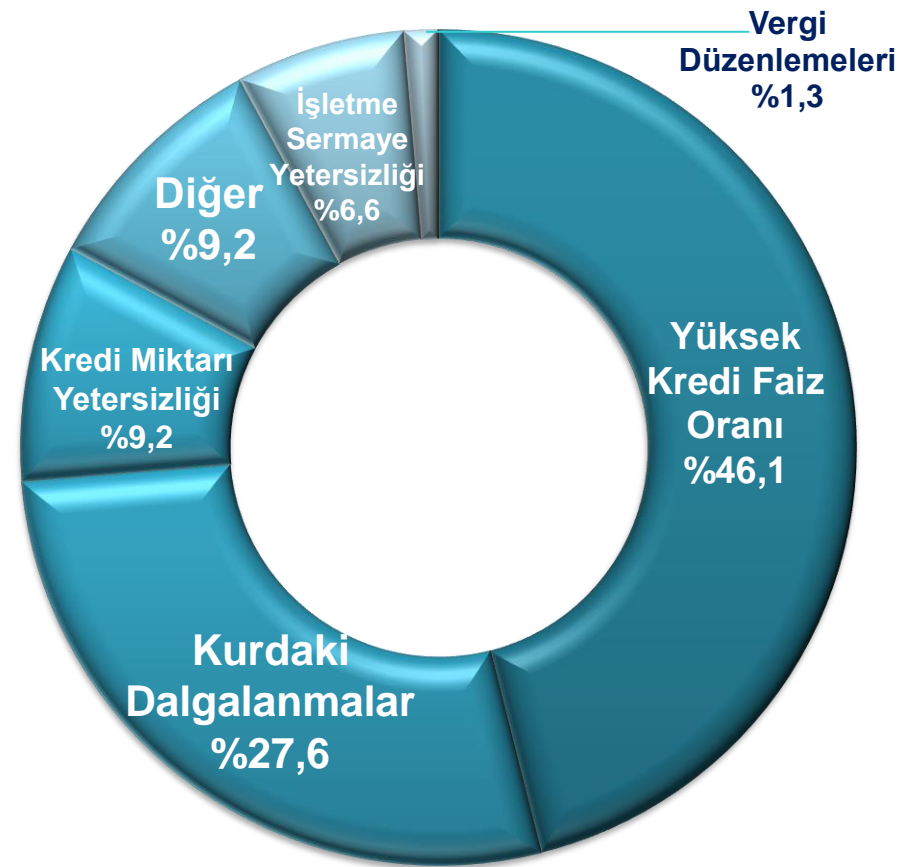
2023 yılının üçüncü çeyreği için ankete cevap veren firmaların **%35,5'i talep yetersizliğini** atıl kapasite ile çalışmada öncelikli olarak göstermektedir. İkinci sırada diğer nedenler ve üçüncü sırada mali sorunlar yer almıştır.

MALİ SORUNLARIN NEDENLERİ

2023/II

2023/III

2023 yılı III. çeyrekte mali sorunların nedenleri;

%46,1 ile ilk sırada **Yüksek Kredi Faiz Oranı**, ikinci sırada **%27,6** ile **Kurdaki Dalgalanmalar**, üçüncü sırada **%9,2** ile **Kredi Miktarı Yetersizliği** ve **%9,2** ile **Diğer Nedenler** gelmektedir.

TALEP YETERSİZLİĞİ SEBEPLERİ

2023/II

İÇ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%25

İÇ ve DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%64

DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%11

TALEP
YETERSİZLİĞİ
SEBEPLERİ

2023/III

İÇ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%26

İÇ ve DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%60

DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%15

Atıl Kapasite ile çalışma nedenlerinden ilk sırada gösterilen talep yetersizliğinde **2023 yılı üçüncü çeyrekte** firmaların **%60'ı iç ve dış talep yetersizliğinin birlikte yaşandığını** belirtmiştir.

HAMMADDE MALİYETLERİ

2023/II

YERLİ
HAMMADDE
MALİYETLERİ

%21

YERLİ ve İTHAL
HAMMADDE
MALİYETLERİ

%75

İTHAL HAMMADDE
MALİYETLERİ

%4

HAMMADDE
MALİYETLERİ

2023/III

YERLİ
HAMMADDE
MALİYETLERİ

%31

YERLİ ve İTHAL
HAMMADDE
MALİYETLERİ

%65

İTHAL HAMMADDE
MALİYETLERİ

%5

Atıl Kapasite ile çalışma nedenlerinden 4. sırada gösterilen hammadde maliyetlerinde **2023 yılı üçüncü çeyrekte** firmaların, **%65'i hem yerli hem de ithal hammadde temininde** sorun yaşadığını belirtmiştir.

EK TABLO 1

ATIL KAPASİTE İLE ÇALIŞMA NEDENLERİ

(%)	Mali Sorunlar	Talep Yetersizliği	Hammadde Maliyetleri	Enerji Maliyetleri	Kalifiye Eleman Yetersizliği	Diğer
2020/III	13,0	50,9	12,0	3,7	4,6	15,7
2020/IV	10,2	55,1	12,2	4,1	6,1	12,2
2020/YILLIK	14,9	49,5	12,5	5,5	3,8	13,9
2021/I	19,3	43,9	22,8	5,3	1,8	7,0
2021/II	15,1	37,7	24,5	1,9	5,7	15,1
2021/III	10,5	38,6	24,6	8,8	3,5	14,0
2021/IV	19,0	29,1	27,8	10,1	7,6	6,3
2021/YILLIK	16,0	37,3	24,9	6,5	4,7	10,6
2022/I	18,6	35,6	18,6	6,8	6,8	13,6
2022/II	21,8	21,8	26,4	6,9	5,7	16,1
2022/III	16,7	37,5	23,6	9,7	6,9	5,6
2022/IV	10,6	25,8	25,8	12,1	10,6	15,2
2023/I	12,7	44,4	19,0	9,5	9,5	4,8
2023/II	25,0	29,2	26,4	4,2	2,8	12,5
2023/III	14,5	35,5	12,9	8,1	9,7	19,4

EK TABLO 2

MALİ SORUNLARIN NEDENLERİ

(%)	Yüksek Kredi Faiz Oranları	Kredi Miktarı Yetersizliği	İşletme Sermaye Yetersizliği	Vergi Düzenlemeleri	Kurdaki Dalgalanmalar	Diğer
2020/III	19,5	5,3	8,3	9,0	45,1	12,8
2020/IV	36,4	18,2	19,7	10,6	4,5	10,6
2020/YILLIK	25,9	10,6	12,9	10,6	27,0	13,2
2021/I	27,3	2,3	10,2	10,2	43,2	6,2
2021/II	31,8	6,1	10,6	9,1	34,8	7,6
2021/III	27,0	2,7	2,7	2,7	58,1	6,8
2021/IV	14,3	7,1	7,1	3,1	62,2	6,1
2021/YILLIK	25,1	4,6	7,7	6,3	49,6	6,7
2022/I	30,1	3,6	3,6	2,4	48,2	12,0
2022/II	25,0	8,0	6,3	3,6	51,8	5,4
2022/III	22,4	15,0	11,2	2,8	41,1	7,5
2022/IV	25,8	11,2	11,2	5,6	30,3	15,7
2023/I	28,4	16,0	11,1	7,4	27,2	9,9
2023/II	28,1	14,6	9,4	6,3	27,1	14,6
2023/III	46,1	9,2	6,6	1,3	27,6	9,2

EK TABLO 2**NET GERÇEKLEŞEN YENİ SİPARİŞLER**

	YENİ SİPARİŞLER (%)			
	ARTTI	AZALDI	AYNI KALDI	NET DURUM
2019/III	27,5	33,2	39,4	-5,7
2019/IV	27,4	21,5	51,1	5,9
2020/I	20,3	46,8	32,9	-26,6
2020/II	22,9	52,9	24,3	-30,0
2020/III	39,8	33,1	27,1	6,8
2020/IV	36,4	39,4	24,2	-3,0
2021/I	42,0	18,2	39,8	23,9
2021/II	42,4	13,6	43,9	28,8
2021/III	39,2	23,0	37,8	16,2
2021/IV	37,8	25,5	36,7	12,2
2022/I	43,4	19,3	37,3	24,1
2022/II	38,4	18,8	42,9	19,6
2022/III	38,3	27,1	34,6	11,2
2022/IV	29,0	39,3	15,0	-10,3
2023/I	38,3	37,0	24,7	1,2
2023/II	25,0	30,2	44,8	-5,2
2023/III	31,6	30,3	38,2	1,3

EK TABLO 3

FASON ÜRETİM

DÖNEM	FASON ÜRETİMİN TOPLAM ÜRETİM İÇİNDEKİ PAYI (%)
2019/III	41,33
2019/IV	52,40
2020/I	35,33
2020/II	50,14
2020/III	46,06
2020/IV	66,89
2021/I	66,72
2021/II	56,56
2021/III	48,45
2021/IV	36,76
2022/I	44,82
2022/II	40,57
2022/III	34,07
2022/IV	39,56
2023/I	42,00
2023/II	45,57
2023/III	38,60